

Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, oblast podpory 1.5
Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0129
Název projektu	SŠPU Opava – učebna IT
Typ šablony klíčové aktivity:	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (20 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	ČJ III
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Český jazyk III, 3. ročník
Sada číslo:	D–11
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	20
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_32_INOVACE_D–20
Název vzdělávacího materiálu:	Publicistický styl – fejeton
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Mgr. Edita Binarová

Publicistický styl - fejeton

Práce s ukázkou

Přečtěte si fejeton Karla Čapka O dvojích činitelích. Sledujte, zda obsahuje některé ze znaků fejetonu: vtipnost, nápaditost, originalita autora, aktuálnost, humor, přítomnost úvahy, autorovo zamyšlení, pointa. Všimněte si jazykové roviny textu – využití prostředků ze všech vrstev jazyka. Doložte na konkrétních příkladech.

KAREL ČAPEK: O dvojích činitelích

Je jeden druh lidí (ke kterému náležíme skoro všichni), jenž oplývá zvláštní a nevyčerpatelnou iniciativou. Většina nás lidí totiž neobyčejně ráda říká, co by se mělo. Stát by měl udělat to a to, a bylo by po trampotách. Měly by se opatřit prostředky. Obec by měla. Ve školách by se mělo to a to. Spisovatelé by měli. Parlament by měl. Mělo by se působit na veřejnost v tom a tom směru. Měli by se spojit všichni lidé, kteří chtějí nápravu. Mělo by se to přísně stíhat. Mělo by se to nařídit zákonem. Noviny by měly věnovat víc pozornosti. Divadlo by mělo. Mělo by se postavit to a to. Měly by být na to peníze a tak dále.

Charakteristické pro tento druh podnikání ve slohu "mělobyse" je:

1. Že se jím navrhuje vesměs věci dobré, obecně prospěšné a vysoce naléhavé v zájmu veřejném, které by šlo provést snadno a obratem ruky, kdyby rozhodující místa měla dostatek iniciativy, energie a dobré vůle;

2. A že to jsou vesměs věci, které může, potažmo má nebo měl by uskutečnit někdo jiný než navrhovatel a které leží mimo oblast jeho osobního vlivu a přičiňování. Například nikdo nepřijde s návrhem, co by měl dělat on sám, aby se zjedнала náprava; nikdo neřekne, že by jeho úřad, povolání nebo stav měly udělat to a to v zájmu obecném. Vždycky by se mělo jen to, co leží v jiných rukou a jiné kompetenci. Naše reformátorská fantazie pracuje nejbujněji, můžeme-li ty reformy a projekty uložit někomu jinému. Věc by podstatně trátila na poutavosti, kdyby se ukázalo, že bychom ji měli vzít do rukou sami.

Druhý druh lidí (ke kterému náležíme skoro všichni) je právě opačný. Většina nás lidí totiž neobyčejně ráda namítá. Prostě to a to není tak jednoduché. Nemáte ponětí, s jakými technickými překážkami by se to setkalo. Není to možné z těch a oněch příčin. Mělo by to své stinné stránky. Za dnešního stavu věcí vyloučeno. Bylo by to krásné, ale prakticky neproveditelné. Nebylo by úhrady. Poměry a lidé se nedají tak rázem předělat. Administrativní a jiné potíže. Ani tak, jak jsou věci dnes, nestačíme na své úkoly, a tak dále.

Charakteristické pro tento druh namítání je:

1. Že vesměs to jsou námítky praktické a věcné, těžené z dlouhých zkušeností a počítající s takzvanými reálnými poměry.
2. A že se užívají jenom tehdy, ukládá-li se něco nám nebo našemu úřadu nebo stavu. Nikdo neřekne, že věc není tak jednoduchá, jde-li o něco, co se týká jiných oborů; ale ve své vlastní oblasti jsme skoro zásadně přesvědčeni, že se nedá nic dělat, čím by se měla zjednat nějaká náprava nebo splnit nový úkol. U nás to prostě nejde; ale mělo by se v nějakém jiném oboru...

Tedy ty dva druhy lidí se dokonale a harmonicky doplňují. Na každé mělobyse je takříkajíc v lůně možností předem připravena námitka není totak jednoduché. Souhra a rovnováha těch dvou faktorů nám zaručuje stálost všeho dění; mělo by se sice dít ledacos nového, ale jelikož to není tak jednoduché, bude se vuřtlovat dál. Je příjemno navrhopvat, co by se mělo stát v zájmu obecném; ale je neméně příjemno odvrátit to od sebe a svého dosahu.

Má-li se však přesto tu a tam udělat něco nového nebo napravit něco zanedbaného –

Zkrátka mělo by se najít víc iniciativních lidí, kteří by říkali: já bych měl nebo my bychom měli; a víc mužů, kteří by měli zálibu říkat: safra, není to docela jednoduché, ale může se to zkusit; u nás, v naší oblasti se toho nebudeme bát.

Tedy to by se mělo především; ale já vím, není to tak jednoduché.

Lidové noviny 9. 5. 1937

[http://www.lidovky.cz/nedelni-fejeton-karla-capka-ddh-
/ln_nazory.asp?c=A120511_111158_ln_nazory_glu](http://www.lidovky.cz/nedelni-fejeton-karla-capka-ddh-/ln_nazory.asp?c=A120511_111158_ln_nazory_glu)

Fejeton

- Útvar stylu publicistického a uměleckého, založený na slohovém postupu úvahovém a vyprávěcím.
- Vtipně, zajímavě a neotřele zpracovává drobná aktuální témata všedního života.
- **Cílem** je ironickým nebo humorným tónem kritizovat veřejný jev.
- **Znaky:** aktuálnost, lehkost, uplatnění autorského stylu – neotřelých nápadů, ironie, originality; pointa, výrazné vyústění.
- **Kompozice** fejetonu je rozmanitá, podstatnou součástí je titulek, části mohou být řazeny paralelně, do protikladu nebo se stupňují, text směřuje jednoznačně k pointě.
- **Jazykové prostředky:** je možné využít široký repertoár jazykových prostředků ze všech vrstev jazyka (prostředky spisovné, hovorové, nespisovné). Fejeton si s jazykem hraje, využívá nadsázky, ironie, obraznosti, vtipných formulací, neotřelého, komického spojování slov.
- Známí autoři fejetonů: Jan Neruda, Karel Poláček, Karel Čapek, současní fejetonisté: Ludvík Vaculík, Rudolf Křesťan, Jindřiška Smetanová, Karel Kyncl.

Příklady konkrétních zadání:

- Jednou udělá nějaký Čech díru do světa, a doma mu to hned natrou.
- O líné hubě, zlatém mlčení a mudroslovných paradoxech. Zpracování: fejeton o klišé používaných v komunikaci.
- Lidová moudrost – životní moudrost?
- Evropě to osladíme?!? Zpracování: fejeton o přínosu Čechů pro Evropskou unii.
- Kafaři versus čajaři. Zpracování: fejeton o tom, co o nás preferovaný nápoj vypovídá.
- Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce (Robert Fulghum). Zpracování: fejeton o důležitosti toho, co se jako děti naučíme.
- Vole se, vole, hodí všude, vole... Aneb existuje typická mluva mladých?
- Stav zamilovanosti – stav blouznění či bláznění.
- Rozmar jménem piercing.

- Ach to ráno!
- Kdo dřív přijde, ten dřív mele.
- Komu není rady...
- Nebudíme lhostejní.

Úkol

Pokuste se napsat fejeton na aktuální téma.

Seznam použité literatury

- Sochrová, M.: *Český jazyk v kostce pro SŠ*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0950-6.
- Baumgartnerová, G. – Kapustová, A.: *Český jazyk a literatura – písemná práce*. Praha: Tauris, Cermat, 2012. ISBN 978-80-87337-11-0.